EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 9.11.2007
KOM(2007) 692 lõplik

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ÜLDARUANNE ÜHINEMISEELSE ABI KOHTA (PHARE – ISPA – SAPARD) 2006. AASTAL

{SEK(2007) 1468}

1. KOKKUVÕTE

Käesolev tekst on seitsmes Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatav aruanne, mis käsitleb kolmest ühinemiseelsest rahastamisvahendist (Phare, ISPA ja SAPARD) 2006. aastal rahastatud tegevust. Aruandes keskendutakse kõnealuste rahastamisvahendite kooskõlastamisele vastavalt ühinemiseelse abi kooskõlastamist reguleeriva nõukogu määruse (EÜ) nr 1266/99[1] (edaspidi "kooskõlastamismäärus") artiklile 13. Kooskõlas positiivsete ühinemisläbirääkimistega Kopenhaagenis 2002. aastal pöörati enam tähelepanu haldussuutlikkuse arendamisele, mis on vajalik ühenduse õigustiku edukaks rakendamiseks ja osalemiseks praegustes või tulevastes Euroopa Ühenduse programmides pärast ühinemist.

PHARE programmiga toetatakse ühenduse õigustiku vastuvõtmiseks esmatähtsaid meetmeid haldussuutlikkuse tõstmise või sellega seotud investeeringute toetamise kaudu. Üks osa Phare programmist on suunatud majanduslikule ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele.

ISPAst (ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahend) rahastatakse peamisi keskkonna ja transpordi infrastruktuuri projekte.

SAPARDist (põllumajanduse ja maaelu arendamise ühinemiseelne programm) rahastatakse põllumajanduse ja maaelu arengut.

Ühinemiseelsete rahastamisvahendite **finantsnäitajad** on esitatud 5. jaos „Finantsülevaade".

Kolme rahastamisvahendi kooskõla on tagatud vastutuse jaotamisega nende vahel. Asjaomaste komisjoni talituste tegevuse kooskõlastatuse tagab direktoraadi tasandil tegutsev komitee. Riigi tasandil julgustas komisjon kandidaatriike tõhustama ministeeriumidevahelist kooskõlastamist, mida peetakse struktuurifondide edaspidise eduka juhtimise peamiseks eelduseks.

2. ÜHINEMISEELSETE RAHASTAMISVAHENDITE ÜLDINE KIRJELDUS

2.1 Kohustused ja vahendite ülekandmine

Enne ELi vahendite ülekandmist on nõutav: 1) raamkokkulepe; 2) komisjoni otsus vahendite lülitamiseks eelarvesse; ja 3) kahepoolne rahastamisleping või memorandum, millega määratakse kindlaks ühenduse asjaomase meetmega seotud rahalised kohustused abisaaja riigi suhtes, st määratletakse mõlema poole õigused ja kohustused. Samas on iga rahastamisvahendi puhul otsuste tegemise ja vahendite eraldamise kord erinev. Üksikasjalik teave igast rahastamisvahendist eraldiste tegemise korra kohta on esitatud lisas 1.1.

2.2 Kandidaatriikide rakendusstruktuurid

Toetusi ühinemiseelsetest rahastamisvahenditest suunatakse iga riigi rahandusministeeriumis loodud riikliku fondi kaudu riigi eelarvevahendite käsutaja vastutusel. Phare ja ISPA konkreetne rakendamine toimub rakendusasutustes (näiteks lepingute sõlmimise ja

[1] Avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas,* ELT L 161, 26.6.1999, lk 68.

rahastamise kesktalitus – CFCU), mis saavad vahendeid riiklikust fondist[2]. SAPARDit rakendab SAPARDi rakendusasutus, mis saab vahendid riiklikust fondist.

2.3 Rakendamise detsentraliseerimine kooskõlastamismääruse artikli 12 alusel[3]

Detsentraliseerimine on protsess, millega ELi vahendite juhtimine antakse üle kandidaatriikide haldusasutustele.

Phare ja ISPA puhul reguleeris seda protsessi 2006. aastal peamiselt detsentraliseeritud rakendussüsteem. Detsentraliseeritud rakendussüsteem tähendab seda, et ISPAst ja Pharest rahastatud projektide või meetmete juhtimise korda kontrollitakse eelnevalt, st otsused hangete ja lepingute sõlmimise kohta võtab vastu tellija ning esitab need abisaajariigi EÜ delegatsioonile kinnitamiseks. Seega vastutavad EÜ delegatsioonid hankedokumentide kinnitamise eest enne pakkumiste tegemist ja lepingute sõlmimist.

Horvaatia esitas komisjonile taotluse oma Phare ja ISPA detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteerimiseks 2005. aasta teises kvartalis. Komisjoni auditeerimistalitused (laienemise ja regionaalpoliitika peadirektoraatides) hindasid riiklike ja valdkondlike programmide/projektide haldamise suutlikkust, finantskontrolli teostamise korda ja rahandusstruktuure Horvaatias. Nimetatud hinnangu põhjal otsustas komisjon 2006. aasta veebruaris anda Phare[4] ja ISPA haldamine osalise detsentraliseerituse alusel Horvaatia Rahandusministeeriumis selleks määratud organile.

SAPARDit rakendatakse aga täielikult detsentraliseeritud süsteemi alusel (laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteem - EDIS). Laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteem tähendab ELi toetuste andmise täielikku detsentraliseerimist – ELi ühinemiseelsete vahendite juhtimine antakse üle kandidaatriigi haldusasutustele, kusjuures komisjon ei teosta üksikute tehingute süsteemset eelkontrolli, vaid üksnes järelkontrolli, jäädes samal ajal lõplikult vastutavaks üldeelarve täitmise eest.

Iga riik peab detsentraliseeritud rakendussüsteemi ja laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi juhtimise eest vastutuse ülevõtmisel looma piisavad juhtimis- ja kontrollisüsteemid, mille peab riigi tasandil heaks kiitma riigi eelarvevahendite käsutaja. Kui nimetatud tingimused on täidetud, viib komisjon enne finantsjuhtimise üleandmise kohta otsuse tegemist läbi vastavuskontrolli.

Bulgaarias ja Rumeenias saavutati 2006. aastal täiendavat edu kooskõlastamismääruse kohasele laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemile üleminekul. Sellest tulenevalt anti 2006. aasta novembris Rumeenia kahele transpordi eest vastutavale rakendusasutusele ISPA laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteering. Siiski ei antud laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteeringut keskkonna eest vastutavale rakendusasutusele puuduliku suutlikkuse ja kesiste tulemuste tõttu. Tulevaste auditite põhjal otsustatakse keskkonna eest vastutava rakendusasutuse akrediteerimise üle Bulgaarias. Seniks jääb kehtima detsentraliseeritud rakendussüsteem, milles rakendatakse eelkontrolli.

---

2 Juhul kui riiklik fond ei tegutse rakendusasutuse nimel makseasutusena.

3 Kooskõlastamismääruse artiklis 12 sätestatakse õiguslik alus komisjoni eelneva heakskiidu nõudest loobumiseks projekti valikul, pakkumiste tegemisel ja lepingute sõlmimisel kandidaatriikide poolt.

4 Nagu ka enamiku veel lõpetamata CARDS projektide haldamise detsentraliseerituse alusel CFCUle üle andmine.

Kõik ISPA rakendusasutused Rumeenias said pärast komisjoni auditit detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteeringu 2006. aasta juunis. Horvaatias ei ole veel ISPA laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteeringu saamiseks veel samme astutud, kuna ISPA rakendamine on ikka veel suhteliselt varajases etapis.

Phare ja ISPA puhul toimub üleminek laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemile neljas etapis, mida on kirjeldatud komisjoni töödokumendis „Ettevalmistuste tegemine laiendatud detsentraliseerimiseks“ ja dokumendis „ISPA ja Phare laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemile ülemineku plaan“. Plaanis sätestatakse menetlusetapid, mis viivad laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi kasutuselevõtmise otsuseni. Etappide 1 kuni 3 eest vastutavad kandidaatriigid ja neis hinnatakse puudusi, nende kõrvaldamist ning juhtimis- ja kontrollisüsteemide täitmist. 4. etapis valmistatakse ette komisjoni otsus ja selle eest vastutab komisjon. Kõnealune otsus võetakse vastu pärast riigi eelarvevahendite käsutaja poolt komisjonile esitatud laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi taotluses kirjeldatud juhtimis- ja kontrollisüsteemide põhjalikku ülevaatamist, sealhulgas kohapealse kontrollauditi läbiviimist.

Lisateave laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi kohta on esitatud lisas 1.2.

3. JÄRELEVALVE JA HINDAMINE

3.1 PHARE

Phare programmide täitmise suhtes kohaldatakse süsteemset järelevalve- ja hindamisprotsessi. Iga riigi ühist järelevalvekomiteed toetavad valdkondade järelevalve allkomiteed, mis tulevad kokku kaks korda aastas.

Uutes liikmesriikides juhitakse ühise järelevalvekomitee süsteemi uuendatud ühise järelevalvekomitee poolt, mille põhieesmärk on nimetatud komitee järelevalve ülesannete täitmist ja sellega seotud aruandekohustust komisjonile veelgi tõhustada. Sellest tulenevalt esitasid kõik uued liikmesriigid ühisele järelevalvekomiteele Phare abiprogrammi rakendusaruanded, mis võtsid kokku järelevalve tulemused ja vahehindamise aruanded ning finantsaruandluse. Bulgaarias ja Rumeenias oli ühisel järelevalvekomiteel 2006. aastal tähtis roll, arvestades väljakutseid, millele nende ametiasutused pidid ühinemiseelses viimases ettevalmistusetapis vastama. Horvaatias 2005. aastal testitud ühise järelevalvekomitee ja valdkondade järelevalve allkomiteede süsteem läks käiku 2006. aasta jooksul. Horvaatia puhul käsitleti ühise järelevalvekomitee kohtumistel nii Phare programme kui ka detsentraliseeritud CARDSi projekte.

Järelevalve ja vahehindamise süsteem hõlmab kandidaatriikidele järelevalve ja vahehindamise kohustuste jätkuvat detsentraliseerimise alusel üleandmist seoses detsentraliseeritud rakendussüsteemi ja laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteeringutega. Alates 2005. aastast olid kõik uued liikmesriigid seadnud sisse detsentraliseeritud järelevalve ja vahehindamise süsteemi. Kuigi järelevalve kohustus Bulgaaria ja Rumeenia puhul detsentraliseeriti 2001. aastal, on vahehindamise kohustus jäänud kuni ühinemise kuupäevani tsentraliseerituks. Eeldatakse, et Bulgaaria ja Rumeenia ametiasutused lähevad detsentraliseeritud vahehindamisele üle 2007. aasta alguses. Horvaatiale anti detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteering 2006. aasta veebruaris, mis sisaldas muu hulgas kohustust seada sisse järelevalvesüsteem.

2006. aastal koostas laienemise peadirektoraat tsentraliseeritud vahehindamise ülesande raames 24 erinevat riiklikku, valdkondlikku, erakorralist ja temaatilist aruannet Phare abiprogrammi rakendamise kohta Bulgaarias ja Rumeenias.

Bulgaaria ja Rumeenia hindamiste peamised sõnumid on järgmised:

- üldiselt leiti hindamistulemustes, et Phare tulemused on aja jooksul paranenud, kuid need on jäänud siiski veel erinevaks;
- Phare rakendamine on jäänud väljakutseks. Esineb palju viivitusi seoses lepingute sõlmimisega;
- tulemused on üldiselt saavutatud rahuldavalt, kuigi hiljem kui planeeritud;
- mestimine on olnud eriti tõhus institutsioonide väljaarendamisel, tõstes abisaajate toetuse vastuvõtmise suutlikkust;
- Phare tulemused valdkondlikus lõikes erinesid suuresti. Rumeenias said kõrgeima hindamistulemuse keskkonna ja siseturu valdkonnad. Seevastu madalaim hinnang anti sellistele valdkondadele nagu majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus ning energeetika ja transport. Bulgaarias anti kõrgeim hinnang keskkonnale. Seevastu madalaima hinnangu said sellised valdkonnad nagu majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus ning energeetika ja transport;
- Phare toetust oli eriti vaja selleks, et algatada haldus- ja kohtureform, aga selles valdkonnas ei ole veel rahuldavat tulemust saavutatud;
- Pharel on olnud abisaajate struktuurifondide jaoks ettevalmistamisele piiratud mõju. Struktuurifondide jaoks ettevalmistamise kiirendamine sai võimalikuks peamiselt ametiasutuste endi pingutuste tõttu, võttes arvesse peatset ühinemist;
- Phare panus riiklike kooskõlastamisstruktuuride ja menetluste sisseseadmise tagamisse ei olnud piisav.

Phare abi jätkusuutlikkus kasvab, kuna Phare on tugevdanud õigus-, korraldus- ja haldussüsteeme paljudes sektorites.

3.2 ISPA

Kõikide ISPA projektide suhtes kohaldatakse ISPA määruse ja finantsprotokolli järelevalvet ja hindamist reguleerivaid sätteid. Projektide rakendamise edusamme vaadatakse süstemaatiliselt ja korrapäraselt kaks korda aastas läbi komisjoni talitustes, eelkõige järelevalvekomiteedes.

Järelhindamise nõuded on kindlaks määratud iga projekti jaoks komisjoni ja ISPA abisaajariigi vahel sõlmitud finantsprotokolli lisa XIII jaos. Kõnealuses jaos on sätestatud, et projekti lõppedes hindavad komisjon ja abisaajariigid selle mõju ja läbiviimise viisi. Rumeenias ja Horvaatias ei ole 2006. aasta lõpu seisuga ühtegi projekti lõpule viidud. Kuigi Bulgaarias olid mõned projektid 2006. aasta lõpuks peaaegu lõpule viidud, ei olnud selleks ajaks veel lõpetatud ühtegi investeerimisprojekti. Sellega seoses ei algatatud kõnealusel aastal ka ühtegi järelhindamist.

3.3 SAPARD

SAPARDi programmide rakendamise suhtes kohaldatakse mitmeaastase rahastamislepingu järelevalvet ja hindamist reguleerivaid sätteid. 2006. aastal tulid kõik järelevalvekomiteed vähemalt üks kord kokku. Komisjon jätkas tihedat koostööd abisaajariikidega järelevalve- ja hindamissüsteemi kohandamisel ja juhtimisel. 2006. aastal toimunud järelevalvekomitee koosolekud andsid hea võimaluse arutleda ja teha otsuseid järgneva üle: i) programmide rakendamise järelevalve, ii) programmide lõpetamiseks ning programmide vastuvõtuvõime parandamiseks (Bulgaarias ja Rumeenias) vajalike muudatuste heakskiitmine ning iii) Sapardi programmide rakendamise edusammude kohta koostatud iga-aastaste aruannete heakskiitmine enne nende ametlikku esitamist komisjonile.

4. KOOSKÕLASTAMINE

4.1. Üldist

Nagu nõutakse kooskõlastamismääruses, tagab komisjon kolme ühinemiseelse rahastamisvahendi põhjaliku kooskõlastamise. Kõnealuses määruses täpsustatakse valdkonnad, mida igast rahastamisvahendist toetatakse, et seeläbi minimeerida rahastamisvahendite võimalikke kattuvusi.

Kolmest ühinemiseelsest rahastamisvahendist antava toetuse üldraamistik määratletakse ühinemispartnerlusega. Phare puhul täiendab seda riiklik arengukava ja ISPA puhul riiklikud strateegiad keskkonna ja transpordi arendamiseks. SAPARDi projektid valitakse välja 2000.–2006. aasta maaelu arengukavade alusel, mis on ette valmistatud kandidaatriikide kavade põhjal ja mille komisjon on iga riigi jaoks 2000. aastal heaks kiitnud.

Phare korralduskomiteel on üldises kooskõlastamises peamine roll. Kooskõlastamismääruse artikli 9 kohaselt peaks kõnealune komitee abistama komisjoni kolme rahastamisvahendi raames läbiviidava tegevuse kooskõlastamisel ja komisjon peaks teavitama komiteed igale riigile ja iga ühinemiseelse rahastamisvahendi jaoks määratud rahaliste eraldiste soovituslikust suurusest ning meetmetest, mis ta on võtnud tegevuse kooskõlastamiseks Euroopa Investeerimispanga, muude ühenduse rahastamisvahendite või rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega.

4.2. Kooskõlastamine komisjonis

Phare programmi ja rahastamisvahendite kooskõlastamise eest vastutab laienemise peadirektoraat, keda toetab Phare korralduskomitee. ISPA eest vastutab regionaalpoliitika peadirektoraat ning SAPARDi eest põllumajanduse peadirektoraat.

Programmitööd kooskõlastatakse talitustevahelistel laiendatud nõupidamistel. Lisaks on mitmetes asjaomastes komisjoni talitustes moodustatud direktorite tasandil ühinemiseelsete rahastamisvahendite kooskõlastuskomitee. Komitee pöörab erilist tähelepanu Phare ja ISPA laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi ettevalmistamisele.

Komisjoni direktorite tasandil moodustatud kolme ühinemiseelse rahastamisvahendi *kooskõlastuskomiteed* ei ole 2006. aastal ametlikult kokku kutsutud, kuigi on toimunud

mitmeid kohtumisi, pidades eelkõige silmas uut ühinemiseelse abi rahastamisvahendit (IPA) ning selle asjakohaseid komponente[5].

Komisjon on kattuvuste vältimiseks kooskõlastamismääruse sätteid arvesse võttes välja selgitanud Phare ja SAPARDi kokkupuutepunktid. Projektide järelevalvet kooskõlastab ühine järelevalvekomitee. Ühist järelevalvekomiteed toetavad võimaluse korral ISPA järelevalvekomiteed ja asjakohased Phare allkomiteed.

---

5 Üheks kuuest kavandatud välissuhete rahastamisvahendist ajavahemikuks 2007-2013 on ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA). Välisabi ja sisepoliitika valdkondade ühinemispunktis oleva ühinemiseelse abi rahastamisvahendi eesmärk on hõlbustada kandidaatriikide (Türgi, Horvaatia ja endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik) ja võimalike kandidaatriikide astumist liitu. Kõnealune rahastamisvahend on ühinemisest ajendatud vahend, mis täidab kõik ühinemisprotsessist tingitud nõuded, eelkõige prioriteetide, järelevalve ning hindamise osas. Kõnealune rahastamisvahend asendab praegused ühinemiseelsed rahastamisvahendid, milleks on: Phare, mille eesmärk on toetada ühenduse õigustiku rakendamist institutsioonide väljaarendamise ja sellega seonduvate investeeringute vormis, investeeringud majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse ja piiriülese koostöö saavutamiseks; ISPA, mis on ühtekuuluvusfondi eelkäija ja käsitleb keskkonna ning transpordiga seonduvat infrastruktuuri; SAPARD, maaelu arengukavade eelkäija, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika õigustikku ja maaelu arengut; Türgi ühinemiseelne programm, mis käsitleb samu valdkondi kui Phare; CARDS, mis on suunatud Lääne-Balkani riikidele.

4.3. Kooskõlastamine kandidaatriikides

Komisjon ergutab kandidaatriike tõhustama ministeeriumidevahelist kooskõlastamist, mis on kandidaatriikides tulevikus struktuurifondide eduka haldamise ja lühemas perspektiivis majanduslikku ning sotsiaalset ühtekuuluvust käsitleva Phare osa rakendamise peamine eeltingimus. Kuigi nimetatud tegevuses täheldati märkimisväärseid edusamme, on kõnealust ministeeriumidevahelise kooskõlastamist vaja veelgi tõhustada. Kuna detsentraliseeritud haldamist rakendatakse kas algusest peale (SAPARDi puhul) või laiendatakse seda järk-järgult (Phare ja ISPA puhul), tuleb vastavalt arendada ka kandidaatriikide vastutust ühinemiseelset toetust saavate meetmete nõuetekohase kooskõlastamise ja kattumiste vältimise eest.

Seetõttu nõuab komisjon, et riigid võtaksid vajalikke meetmeid tõhusa ja tulemusliku kooskõlastamise tagamiseks. Kandidaatriikidele ja komisjoni esindustele edastatud kontrollnimekiri võimaldab komisjoni esindustel kontrollida, kas rakendusasutus suudab hallata majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvusega seotud Phare osa mõistlikul ja tõhusal viisil. Nimetatud kontrollnimekirjas kinnitatakse, et hindamist tuleb teha selleks, et näidata, et loodud kooskõlastamismehhanismid on piisavad ja et on olemas asjakohased mehhanismid, millega vältida ühenduse (eriti Phare piiriülese koostööprogrammi, SAPARDi ja ISPA) rahastamisvahendite kattumisi.

4.4. Tegevuse kooskõlastamine Euroopa Investeerimispanga (EIP) ja rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega

Komisjon peab korrapäraselt nõu rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja kahepoolsete rahastajatega kogu programmtsükli vältel, et kindlaks määrata ühise tegevuse ulatus ja üksteist täiendavad lähenemisviisid ühinemiseelsete prioriteetidega tegelemiseks.

Projektide alast koostööd ja kaasrahastamist Euroopa Investeerimispanga ja teiste rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega, eelkõige Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga, Maailmapanga ja Euroopa Nõukogu Arengupangaga (koostöös Saksa finantsasutusega Kreditanstalt für Wiederaufbau), korraldatakse Euroopa Komisjoni ja laienemisel ühinevate riikide toetamises osalevate rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide vahelise 26. aprillil 2006. aastal muudetud vastastikuse mõistmise memorandumi alusel.

Phare seisukohast on võimalused investeerimisprojektide kaasrahastamiseks rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide poolt riikliku kavandamise tasandil piiratud, kuna Phare programmitöö mehhanismid ja laenu eraldamise mehhanismid on ajastuselt üsna erinevad. Vaatamata sellele säilitatakse tihe koostöö rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega, et tagada usaldusväärse ja jätkusuutliku raamistiku määratlemine, mis lubab laenu abil rahastamist alati, kui see osutub asjakohasemaks kui fondidest rahastamine, kindlustades sel moel kahe rahastamisvõimaluse vahelise täiendavuse.

Horisontaalsete programmide rahastamisele Phare abi raames oli enne 2005. aastat õigus kümnel Phare riigil. Uued programmid, mis on algatatud alates 2005. aastast, hõlmavad ainult nelja riiki: Rumeenia, Bulgaaria, Horvaatia ja Türgi[6]. Järgnevate horisontaalsete rahastamisvahendite tehniline iseloom ja asjaolu, et need hõlmavad mitut riiki, nõuab väga spetsialiseeritud finantsinstitutsioonide osalemist, kellel on pikaajaline kogemus

[6] Türgi on hõlmatud Türgile antava ühinemiseelse rahalise abi programmiga.

rahvusvahelise rahanduse alal, ning VKEde ja munitsipaalsektori arengut. Eelistatakse pigem finantsinstitutsioone, kes on rahvusvahelised avalik-õiguslikud asutused ja jagavad ELi väärtushinnanguid, eelkõige seoses laienemisega, ning kes järgivad ELiga sarnaseid avalike huvide eesmärke, kui erasektori rahandusasutusi, kellel on ärilised investeerimishuvid.

Esimene rahastamisprogramm käivitati 1999. aastal koostöös Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangaga. Euroopa Nõukogu Arengupank, mis rakendab programmi koostöös finantsinstitutsiooniga Kreditanstalt für Wiederaufbau ja Euroopa Investeerimispank, ühinesid rahastamisprogrammidega järgnevatel aastatel. Alates 1999. aastast on komisjon algatanud 32 rahastamisprogrammi.

- 18 VKE rahastamisvahendit, mis koosnevad kokku 376 miljoni euro ulatuses ELi vahenditest ja 2328,25 miljoni euro ulatuses krediidiliinidena rahvusvahelistest finantsinstitutsioonidest. 2007. aasta veebruari keskpaiga seisuga on projektidele ELi vahenditest juba eraldatud 287,6 miljonit eurot.
- 11 munitsipaalset rahastamisvahendit koosnevad kokku 117,8 miljoni euro ulatuses ELi vahenditest ja 589 miljoni euro ulatuses rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide laenudest. 2007. aasta veebruari keskpaiga seisuga on projektidele ELi vahenditest juba eraldatud 41,3 miljonit eurot.
- 3 energiatõhususe rahastamisvahendit (esmakordselt 2006. aastal), mis koosnevad kokku 53 miljoni euro ulatuses ELi vahenditest ja 212 miljoni euro ulatuses rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide laenudest. Nende rakendamine algab 2007. aasta aprillis.

VKEde rahastamisvahend on mitut abisaajat hõlmav programm, mille eesmärk on tugevdada abi saavate riikide (uued liikmesriigid ja kandidaatriigid) finantsvahendajate (näiteks pangad, liisinguettevõtjad) suutlikkust, et laiendada ja toetada nende VKEdele suunatud finantsmeetmeid.

Munitsipaalrahastamisvahend toimib sarnaselt VKEde rahastamisvahendiga. Laenu- ja riskijagamisinstrumendid rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ressurssidest kombineeritakse kohalikelt finantsvahendajatelt saadud tagastamatu finantsabiga. Phare raames on ette nähtud kohalikele omavalitsustele ka piiratud summas tehnilist abi, et tugevdada munitsipaalse krediidituru nõudluse poolt.

Energiatõhususe vahendiga alustati 2006. aastal vastusena energiatõhusust käsitlevale rohelisele raamatule ja ehitiste energiatõhususe direktiivile. Selle eesmärk on stimuleerida energiatõhususe investeeringuid kõigi ehitiste tüüpide puhul ja tööstussektoris, võimaldades lõpplaenusaajatele asjakohast rahastamist. Programmis on ühendatud finantsvahendajatele laiendatud rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide krediidiliinide toetusega seadmete kulutasuvuse parandamiseks ja energiainvesteeringu atraktiivsemaks muutmiseks. Programm hõlmab ka toetust kohalikele finantsvahendajatele, et julgustada neid energiatõhususe rahastamise eesmärgil laenu võtma.

Euroopa Investeerimispank ja komisjon on loonud piirialade rahastamisprogrammi, nagu seda nõuti Euroopa Ülemkogul Nice´is ja kavandati 25. juuli 2001. aasta komisjoni teatises piiralade kohta. Projektis keskendutakse piirialade väikesemahulisele kohalikule infrastruktuurile, et soodustada integratsiooni praeguste ELi regioonidega: see koosneb kahest kohaliku infrastruktuuri programmist, mis sisaldavad kokku 40 miljonit eurot ELi vahenditest ja 200 miljonit laenudena Euroopa Investeerimispangalt. Kõnealust programmi rakendatakse

ainult koostöös Euroopa Investeerimispangaga piirialadel ja see on jätkuvalt rakendusetapis. ELi panust 2006. aastal on vähendatud 50 miljonilt eurolt 40 miljonile eurole, et programmi suurus vastaks võimalike projektide arvule.

5. FINANTSÜLEVAADE

Vahendite eraldamine riikide lõikes PHARE[7], ISPA and SAPARDi programmidele 2006. aastal (miljonites eurodes):

	PHARE	SAPARD	ISPA	KOKKU
Bulgaaria	305,3	82,4	167,8	**555,5**
Rumeenia	544,3	192,4	377,9	**1114,6**
Horvaatia	78,2	25,0	34,4	**137,6**
Kokku	**927,8**	**299,8**	**580,1**	**1807,7**

[7] Phare näitajad on ligikaudsed, kuna need sisaldavad Bulgaaria ja Rumeenia tegevuskava ja Horvaatia panust mitut riiki hõlmavatesse programmidesse, mida ei saa riikide lõikes täpselt eraldi esitada. Tegevuskava liigendus programmi tüübi järgi on välja toodud riike käsitlevates lisades. Bulgaaria näitajad sisaldavad KIDS programmi tuumarajatiste tegevuse lõpetamiseks. Kõikidest näitajatest on välja arvatud toetuskulud.